

Naleraq

UPA2023/41
Jens NapätôK', Naleraq

Taarsigassarsisitsisarfinnut aningaasaliisarnermillu ingerlatsivinnut aningaasaateqarnissamut piumasagaatit nakkutilliinermullu piumasagaatit pillugit Kalaallit Nunaanni inatsisip allangortinneqarnissaanut siunnersuut ((EU) peqqussut nr. 575/2013 taarsigassarsisitsisarfinnut aningaasaliisarnermillu ingerlatsivinnut nakkutilliinermik piumasagaatit)

kiisalu aningaasalersuisarnermik ingerlatsineq pillugu inatsisini assigiinngitsuni aalajangersakkat Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaanik peqqussummut ilaalernissamut siunnersuut

kiisalu aningaasalersuisarnermi suliffiit ilaasa allatut ilusilersornissaat atorunnaarsinnissaallu pillugu inatsisip allangortinneqarneranut inatsisit assigiinngitsut aamma aningaasaqarnermi patajaassuseq pillugu inatsisip atorunnaarsinneqarnera pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnerat pillugit peqqussummut Namminersorlutik Oqartussat ilanngunnissaat pillugu Inatsisartunut aalajangiiffigisassatut siunnersuut

Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq

Taarsigassarsisitsisarfinnut aningaasaliisarnermullu ingerlatsivinnut aningaasaateqarnissamut piumasagaatit nakkutilliinermullu piumasagaatit pillugit Kalaallit Nunaanni inatsisip allangortinneqarnissaanut siunnersuut aammaarluni ((EU-mi) peqqussut nr. 575/2013-imeersoq aallaavigalugu taarsigassarsisitsisarfinnut aningaasaliisarnermullu ingerlatsivinnut nakkutilliinermik piumasagaatit). Taamatullu aningaasalersuisarnermik ingerlatsineq pillugu inatsisini assigiinngitsuni aalajangersakkat Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaanik peqqussummut ilaalernissamut siunnersuut uani pineqartut ilagaat aammalu aningaasalersuisarnermi suliffiit ilaasa allatut ilusilersornissaat atorunnaarnissaallu pillugu inatsisip allangortinneqarneranut inatsisit assigiinngitsut aamma aningaasaqarnermi patajaassuseq pillugu inatsisip atorunnaarsinnera pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnerat pillugit peqqussummut Namminersorlutik Oqartussat ilanngunnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut uani saqqummiunnertarpoq imatullu Naleqqamiit oqaaseqaateqarfigissavarput.

Inatsit nunatsinnut atuutilernejarnissaanik siunnersuut atuarlugu misissuataarnerani eqqarsariarnarpoq aammalu Upernavimmi nunaqarlunga Upernavimmiuulersimagama allamik

oqarfiunngilaq: “asaa, Iah asaa” taamatullu oqareerlunga apererusuummernerpoq inatsit pingaaruteqartorujussuartut inissisimaffigineqarluni suliaasoq kikkunnut iluaqutaasussanngorlugu sanaajuva? Qanaarmiut Upernavimmiut Ummannarmiut Qeqertartsuup tunuani Paamiuni Nanortalimmi Tasiilami Ittoqqortoormiini Sornorumi Kangersuatsiami Kullorsuarmi ila nunarput tamaat isigalugu inoqarfiit tamaasa eqqarsaatigalugit qanoq una taakku iluaqutigissavaat? Taamatullu aamma aappatigut apeqqutigerusunnarpoq taakkununga ajoqutaassua?

Taarsigassartitsisarfinnut aningaaliisarnermillu ingerlatsiviit aningaasaqarnissamut nakkutilliinermullu piunasaqaatit pillugit EU-mut Qallunaat nunaannullu naleqqussaqqilernerput kikkunukua iluaqutissaanik suliaaqqilersoq? Sooruna nammineq nunatsinni nunap inuinit naleqqussarfiginissaanut niuernitsinnut nunap pissarititaanullu naleqqussarluta anguniagaqarsinnaanngitsugut? Piffissanngunngila nunatsinnut naleqqussaalluta inatsisitigut suliaqarlernissarput immitsinnut inorsittaarluta aammalu nunap inuinit naleqqutinngitsunut inatsiliortuarnerput nunap inuinit innarliisaartut isigaagut nammineq qanoq iliorluta naleqqussaassariaqalerpugut aammalu anguniagaqarnerusariaqalerpugut.

Qallunaat Nunaata suna pisuussutigigamiuk soqarami sooruna taakkunnga naleqqussartuartariaqartugut? Qallunaat Nunaarannguat mikingaarami Qeqertarsuup tunuaniissinnaavoq taamatullu mikingaarami Ittoqqortoormiit kangerluaniissinnaavoq. Nunaarannguat suna pisuussutigigamiuk aallavigiuassuarput? Sooruna nunap inuinit iluaqutaasumik aqqutissiuisinnaanngitsugut?

Inatsimmi Kalaallit Nunatsinnut atuutilerniarsarinqartumi taamatuttaaq aningaasalersuisarnernik ingerlatsineq pillugu aaliangersakkat assigiinngitsut Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaannik peqqussummut ilaalersinnamut siunnersuut imaqarportaaq. Kikkunuku aningaasalersornissaannut aqqutissiuutilerippat? Avannaani aalisartoqarfissuarmi aningaasaarpassuarnik nalilinnik nunatta pisuussutaanik qalluisut taakkunungalu akikinaarlugit akilersukkat selskabit millionilikkaanik avammut tuneqqittarneranni aningaasarsiortaat qallugaat taakku taamatut pilersuisuusut motooriaarunik aningaaseriviit atukkersinnaanngilaalluunniit ingerlaqqinnissaanut uffalu aningaasarsiornerat ingerlaqqissinnaanngittoq motoreqanngikkunik.

Umiatsiaararsortut aningaaserivissuarnik mittatigineqarlutik attaartortinneqartassanngitsut oqaatigisaarpaat tamannalu selskabersuit atonerluttaarpaat aalisartut nammineersinnaassuseqarnarat innarlertaaraat tusaamaannarnagit takusinnaallugit isiginnaapagut qanoq iliuseqarfiginaveersarneqarput qaqileriuaraluarluta.

Aalisartut nammineersinnaanerit killilersorpaat Selskabit aalisartut angallatinik tuneriarlugit imminut kisimi tunisisarnissaat pinngitsaaliissutitut piumasaralugu suliaaraat allanut tuniseqqunagit, akinik kattuffik KNAPK allallu isumaqatigiinniarfigineqartussagaluartut innarlertaarpaat aalisartut ataasiakkaarlugit akinik isumaqatigiiffigisaarpaat akinik appasippallaanik tunisaarpaat.

Aalisartortagut ajorluinnartunik atugassaqartippagut pilersuisugut attartorsinnaanerit killilersugaavoq aammalu atugaat innarlertaarneqarput. Taamatullu selskabersuit pisassaanik tunisaarpaat maannakkullu IOK tassalu nalilinnik pisassaqarlutik inissisimalernissaat anguniagaasoq malunnarpoq taamatut nalilinnik tuniorarneqalerpata ukiut tallimat kingumut pisisimasaaat ukiuni pingasuni pisaqarfiunerpaat tassalu tunisiffiunerpaat toqqammaviginiarpaat, aalisartut ilaat pisassaqartinnerullugit inissisimatippaat selskabiussuatta ilaalu ima ingasatigisumik killilersorpaat nunaqarfik tamaat karsit tallimaannaat ullormut tuniseqqusaapput, tassalu IOK orninneranni pisaqarnaveersaartinneqarput aaligooq IOK tunioraatilerpata pisisimasaaat aallaaviussasut - ajorpoq peruseriniarneqartut Nunaqarfinnut inoqarfinnut allaat Nuummi aalisartuni nammineq ingerlaniarsarisunut innarliisussanngorlugit suliarineqarneri eqqarsaatigilluagaanngillat nunap inuinit naleqqunnersumik aningaasarsiorfiussanik pilersititsinissaq sapiissuseqarfiginerusariaqarparput. Aalisartunut mittailiijuernerit unissappata tassaapput maannakkut aaqiisussatuaalersut Kattuffiit suleqatigilluinnarlugit politikikkut aqqiisussinerit, maanna selskabit naalagiulullugit ingerlatsinerit ingasappallaarujussuarput aalisartorpassuit atorgarliortinneqarput selskabersuaatigut sinneqartoorujussuartaarlugit inissisimasut isiginngitsuusaarneqarput pisortaat millionilikkaanik tapisisaartut aalisartoq motoriminik aseruuttooruni aningaaserivinnut atorniarsinnaatitaananani inissisimasooq ilaa ajorpoq ajorluinnarpoq nunatsinnut naleqqunnersumik sulisariaqalerpugut nunatsinnut naleqqunnersumik anguniagaqarsinnaaneq piginerulertariaqarparput. Selskabersuit pilersugaat pisassersugaat pitsaanerumik aqutissiuunneqalernerat aammalu pisassinneqarsinnaanissaat aallerinarsinnaasumik ornippagut tamakku tamaasa eqqumaariffigalugit sunniutipiluutigisassaat

eqqumaariffereqqissaagassanik ulikkaarput, taama ornitagut imaannaanngitsigisut sooruna Naalakkersuisut aningaasarsiorfitta pingaarnersaanut qanoq politikkeqalersaarnerlutik oqaaseqarnaveersaartut sooruna ammanerusumik ingerlatsinngikkaat aningaasarsiorfitta pingaarnersaannut aningaaseriveqarnikkut attartortitsisarnikkut sooruna suliaqarnerput salliutinnagu EU-mut minnerunngisumut Qallunaat Nunaannut Danmarkiarannguarmut pittoqqinneruinnarluta uani inatsisigut sooruna naleqqussarlugit inisseqqilersugut? Nammineq sooruna aallaviulluta suliaqalersinnaanngitsugut sooruna? Politikkerit anguniagaqanngippallaarnerput takorluusinanninnerput peqqutaalluni atorfinittat naleqqussaaqittuarnerat aammalu nunanut allanut naleqqussaaqittuarnerput qimannaveeqqagippununa?

Taamatullu nunatsinni aningaasarsiorfissat nunap inuisa annertunerusumik aningaasarsiorfigisanngisaat tassaavoq nunami pisuussuterpassuagut aatitssanik ulikkaarpugut allamiut iluanaarutigalugit annissortuagaat, sooruna nunaqavissut annertunerusumik piginnittussanngorlugit aqqissuuisinnaanngitsugut aningaaseriviit uagut aallaavigaluta ingerlatsiffiusut ilutigalugit. Isiginnaartuinnarunnaarluta tamakku nunatsinni nunaqavissunik annertunerusumik pigineqartalernissaat avataaniit aningaasaleeqataasussat suleqatigalugit sooruna naleqqussaafiginngikkigut. Soorlu avanersuup eqqaani piianeq nunaq qaavani tigooraannarlugit annissukkat nunaqavissut annertunerusumik piginneqataasussanngorlugit sooruna aqqissuussinnaanngikkigut ila anguniagaqarnerusinnaasariaqarpugut allamit suleqatigalugit uagut taakununngaannaq kiffaanaajunnaarluta taakkuinnaat iluanaartussaajunnaarlugit uagununa pisuussutigut pineqartut uagullu iluanaarutigissanagit iluarsisaariallitaagugassagut ila amerlaqaat.

Aalisartut sulisartut taamatullu namminersortut pinngitsaalillugit aningaasaataannik utoqqalinissaanut pinngitsaalillugit oorisiaat 10 procent angullugit assaartorpagut aningaasaataat utoqqaligunik qitiusumiit inatsisit naapertorlugit tunioraattussanngorlugit aqunniarsarigatsigit, taamatullu aningaasaataannik naleqarnerulertitsinata maannakkut nunatsinni inuit aningaasaataat uninngasuuneranni inuiaqatigiit ikitsigaluta katersaat ima annaasaqaataatigilerput allaat maannakkut siorna ukioq mannaluk annaasat ima ingasatigilerput milliard-it sinnerlugit annaaneqarlutik. Inuit ataasiakkaat utoqqalinissaminut nammineq oorisiaannit ilanngaallugit pisortat katersugaat akileraarusoreerpaat nungungajallugit ooriutaat erniortinnagit taavalu maannakkut allaat annaasaqartorujussuusarlutik inissisimallutik. Inuit katersatik ikiliartuinnartut nammineq ooriutaat

pisortat pinnguaaraat allaat inuiaat ikitsigaluta katersat ukioq qaangiuttumi SISA qiviaannarutigu pisortat toqqortarinialugit inuit ooriutaat pinngitsaalillugit tigooqqakkat 2022-imiinnaq 716 mio kr-inik ikileriarput aap ilumoorpoq SISA-miinnaq annaaneqarput inuit ooriutaat 716 mio kr-it sooq inuit nammineq tigummillugit sulitiinnarsinnaanngilaat ooriutitsik imaluunniit nammineq aqutaminnik sooq nunatsinni katersuinertik ingerlassinnaanngilaat, ilaa katersiniaannarluta innaasaqartaannguaqaagut utoqqaliumaartunut oorit taamanikkut atugassaraluagut annaasaarpagut aningaasat inuiaqatigiinni sulisussaagaluartut kaaviaartussaagaluartut ilanngartorpagut annaasaqarujussuartaarluta – susugununa? Pikkorninerusariaqarpugut.'

Ingerlanerput ajorpoq ata ajorneranerput uparuartuinnarnertut taanagu ujartueqatigiitta periarfissaasinnaasunik nunap inuinit naleqqunnerusunk ujartuinissatsinnut.

Taamaammanuna Naleqqamiit tamakku tamaasa pingaartillugit uagut nammineq aallaavigilernissatsinnut aningaasarsiornikkut aammalu aningaaseriveqarnikkut anguniagassanik pingaarutilinnik arlalinnik suliaqarnikuusugut. Ataatsimut oqaatigalugu uagut imminut aallaavigaluta nunaqarsuarmioqataalluta inissisinnaavugut.

Soorlut aallarniinni Naleqqamiit oqaaseqatigigipput Qallunaat Nunaat Danmarkiaraq soqarami? Imatut paasineqassaaq uagut nunarput imartamini pisuussutinik ulikkaarpoq ilaanarpoq inuiaat iluanaarutiginerusariaqarpaat aammalu aningaaseriviit taakku nunap inui aningaasarsiornerunissaat aqutissiueqataaffiginerusariaqarpaat.

Pisuut arsaartorlugit pissakinnernut akilersuititsiunnaarluta tamatta piitsuusussanngorluta inissimajunnaarluta pisuut amerlasoorpassuanngortissinnaavarput tassa nunarput taama pisuutigaaq – pisuussutinik ulikkaarpugut, inuusuttut pikkorissorpasuit takkusupput taakku suleqatigalugit pisuussutigut nunatsinni naleqqussalerniartigit allat naleqqussarfigiunnaarlugit.

Nunarput nammineq aningaasaqarnermik ingerlatsivimmik immikkoortoqalernissaa sulissutigsiariaqalerparput, tamannalu piaarutmik suliarisariaqalerparput nunanut allanut ingammik Qallunaat nunaanni pituttorneroqqilluta makku inatsisit uani suliarisagut kisimik piunnaarlugit nammineq takorluugaqarnerulluta anguniagaqarnerusariaqalerpugut.

Taamatullu

- Nammineq aningaaseriveqalernissaa (illuliornermi atorniartarfik ilanngullugu)
- Nammineq nalilinnik aningaaserivinnik peqalernissaa aqutissiuutariaqarparput
Nammineq sillimmasiisarfeqalernissarput angusariaqarparput oorit aninaannarput
- Taamatullu Soraarnerussutisianut Aningaasaateqarfeqarnitta naleqqunnerusumik nunatsinnullu tunngaveqarnerusumik ingerlatsilernissaa angusariaqalerparput aallartittariaqarluinnarpugut.

Tassa Naleqqa sulinitinni uagut toqqammaveqarluta sulisarpugut oqartuartaaginnarata, anguniartuartaqaratsigu nunatsinni ullumikkumiit annertunerujussuarmik aningaasat kaaviaartinneqarnerulernissaat, inerisaanermullu atornerunissaat angullugu aningaasat avammut ingerlaannaq "eqqaannarunnaarlugit" annissuinnarunnaarlugit nunap inui pisuunerulernissaat aqutissiuunnissaat piffissanngorpat.

Suliat uani pineqartut maannakkut avataanut naleqqussaaffiusussat aallaaviginerat kisimi uggoreqaarput uagut nammineq allaaviuluta naleqqussannginnatta Naleqqamiit neriuutigeqaarput uku naleqqussaaniarnerit Naalakkersuisooqatigiit saqqummiussaat EU-p inatsisaanut Qallunaat Nunaannullu naleqqussaqqinnerit pituttoreroqqinnissamut saqqummiunneqartut innuttaasunut nunap inuinit ajornerusumik taamatullu atukkanut ajoreersunut ajornerulersitsinermik nerioqaagut kinguneqartitsissanngitsut.

Taamatut oqaaseqarluta anguniagassatut saqqummiussagut ilanngullugit nalilersorneqaannaratik qaqilerneqassasut neriuutigalutigu siunnersuut taamatut Naleqqamiit oqaaserfigaarput - Qujanaq